

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Recidive voorkomen

**Verplichtingen gemeenten nazorg (ex-)
gedetineerden**

Inleiding

Jaarlijks verlaten ongeveer 23.000 personen in Nederland een penitentiaire inrichting (PI). Een aanzienlijk deel van deze groep valt terug in strafbaar gedrag. Deze herhaling van strafbaar gedrag na een veroordeling noemen we recidive. Vooral in de periode kort na detentie is de recidive hoog. Om deze recidive terug te dringen wordt er tijdens en na detentie gewerkt aan de re-integratie van ex-gedetineerde personen in de maatschappij.¹

Het voorkomen van recidive heeft de aandacht van de vaste Kamercommissie voor Justitie & Veiligheid (J&V) van de Tweede Kamer. De commissie heeft in 2024 besloten het thema op de kennisagenda van de commissie J&V te zetten.² De leden Koops (NSC) en Mutluer (GroenLinks-PvdA) waren benoemd als rapporteurs.³

Ter uitwerking van het kennisthema is onder andere besloten tot het opstellen van een notitie met gegevens over recidivebeleid en recidivecijfers. Deze notitie kwam in april 2025 tot stand. De commissie J&V heeft besloten het hoofdstuk uit de notitie over verplichtingen voor gemeenten in de nazorg voor (ex-)gedetineerden openbaar te maken. Dit hoofdstuk volgt hierna.⁴

¹ Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC) (2024). [Monitor nazorg ex-gedetineerde personen : 7^e meting : Problemen op de basisvoorwaarden en de relatie met detentieduur en recidive : Cahier 2024-13](#). Den Haag: WODC, p. 7.

² In de [kennisagenda](#) leggen vaste Kamercommissies een aantal thema's vast waarop zij zich inhoudelijk willen verdiepen. Het doel van deze agenda is om te komen tot een stevige gemeenschappelijke kennisbasis. De invulling van de activiteiten wordt nader uitgewerkt door de Kamerleden.

³ Eerder, in 2021, was het thema 'recidive verminderen' ook een thema op de kennisagenda van de commissie J&V. Dit resulteerde in een wetenschappelijke factsheet, [Recidive als maat voor effectiviteit](#) d.d. 26 november 2021. Deze factsheet is opgesteld door het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR).

⁴ Dit hoofdstuk is niet geactualiseerd en betreft de stand van zaken tot april 2025.

Verplichtingen gemeenten nazorg (ex-) gedetineerden

Gemeenten zijn een belangrijke speler in het voorkomen van recidive bij ex-gedetineerden. Zij hebben een grote rol bij de nazorg aan (ex-)gedetineerden. Hieronder wordt ingegaan op de verplichtingen die gemeenten hebben op gebied van nazorg aan (ex-)gedetineerden. Eerst komen enkele relevante regelingen aan bod. Daarna komen adviezen van toezicht- en adviesinstanties over de nazorg aan (ex-)gedetineerden aan de orde. Vervolgens worden bevindingen over het re-integratieproces vanuit het oogpunt van (ex-)gedetineerden besproken. Hierbij komt de re-integratie paradox ter sprake. Afgesloten wordt met informatie over gegevensuitwisseling bij de nazorg voor (ex-)gedetineerden.

1. Bestuurlijk Akkoord, Handreiking en subsidie

Bestuurlijk akkoord JenV, VNG, DJI en 3RO

In 2019 hebben De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (de VNG), het ministerie van Justitie en Veiligheid, de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de 3RO (de drie reclasseringsorganisaties) het Bestuurlijk Akkoord 'Kansen bieden voor re-integratie' (hierna: Bestuurlijk Akkoord) gesloten.⁵ Hierin geven deze partijen uitdrukking aan hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een succesvolle re-integratie van (ex-) gedetineerden. In het akkoord staat dat gemeenten en reclassering de regie hebben na het verblijf in detentie. Reclassering is verantwoordelijk voor de begeleiding wanneer er na detentie een justitieel kader is (bijvoorbeeld bij een voorwaardelijke gevangenisstraf of een voorwaardelijke invrijheidsstelling met bijzondere voorwaarden). De gemeente heeft de regie als er geen justitieel kader is.

Handreiking voor gemeenten

Uit het Bestuurlijk Akkoord is de Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden (hierna: Handreiking Bestuurlijk Akkoord) voortgekomen.⁶ Hierin staat dat de gemeente een belangrijke taak heeft bij het ondersteunen van (ex-)gedetineerden om **de basisvoorwaarden op orde te krijgen**. Dat zijn het hebben van een geldige legitimatie, huisvesting, werk & inkomen, financiën en schulden en een zorg(verzekering).⁷ In Bijlage 1 is het deel van de Handreiking Bestuurlijk Akkoord opgenomen waarin de afspraken over de nazorg van (ex-)gedetineerden staan. De taken en rollen van de gemeente zijn telkens geel gemarkeerd.

Deze 'nazorgtaak' voor gemeenten komt voort uit de wettelijke verplichting die gemeenten hebben om deze basisvoorwaarden voor al hun inwoners te regelen, en dus ook voor ex-gedetineerden. In principe is de gemeente waar de ex-gedetineerde stond ingeschreven hiervoor verantwoordelijk, want het uitgangspunt is dat de gedetineerde daarnaar terugkeert na detentie. Er zijn echter uitzonderingen mogelijk. Na tbs of na bepaalde delicten is het bijvoorbeeld niet ongebruikelijk om in een andere gemeente terug te keren (bijvoorbeeld na zedendelicten). Dit kan de wens van de herkomstgemeente zijn, maar de gedetineerde kan zelf ook aangeven elders te willen wonen. Het is dan aan de herkomstgemeente om samen met de gedetineerde een andere gemeente te zoeken en daarmee contact op te nemen.⁸

⁵ Ministerie van JenV, VNG, DJI & 3RO (2019). '[Kansen bieden voor re-integratie](#)' : Bestuurlijk Akkoord : Re-integratie van (ex) justitiabele burgers. Alphen aan den Rijn: Ministerie van JenV, VNG, DJI & 3RO.

⁶ Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG (2021). '[Kansen bieden voor Re-integratie: In de praktijk](#)': Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden: Re-integratie van (ex)gedetineerde burgers. Den Haag: Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG.

⁷ Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG (2021). '[Kansen bieden voor Re-integratie: In de praktijk](#)': Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden: Re-integratie van (ex)gedetineerde burgers. Den Haag: Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG, p. 7. Ondersteuning bij het sociaal netwerk van de ex-gedetineerden wordt ook belangrijk geacht, zie bijvoorbeeld Kamerstuk II 2022/23, 29279, nr. 797. *Vijfde Voortgangsbrief over Recht doen kansen bieden*.

⁸ Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG (2021). '[Kansen bieden voor Re-integratie: In de praktijk](#)': Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden: Re-integratie van (ex)gedetineerde burgers. Den Haag: Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG, p. 8.

Door verschil in schaalgrootte tussen gemeenten worden gemeenten vrij gelaten hoe ze deze taken vormgeven. Kleine gemeenten hebben bijvoorbeeld slechts een paar keer per jaar iemand die uit detentie terugkeert, terwijl grote gemeenten hier meermaals per dag mee te maken hebben.

Door het verschil in aantal terugkerende ex-gedetineerden kunnen gemeenten kiezen of ze budgetten (bijvoorbeeld op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning of de Participatiewet) inzetten voor re-integratietrajecten op gebied van zorg, wonen en werk. Dit is dus geen verplichting.⁹ Gemeenten kunnen de rol van nazorgcoördinator daarom ook verschillend invullen. Dat maakt dat de samenwerking tussen casemanagers in de penitentiaire inrichtingen (PI's), reclassering en de gemeente per gemeente anders is. Het is zodoende niet goed mogelijk om een uniform werkproces te beschrijven voor alle gemeenten. Goede werkafspraken tussen de casemanagers van de PI's, de nazorgcoördinatoren bij gemeenten en reclassering zijn dan ook belangrijk. Op de (nadelige) gevolgen van de verschillen tussen gemeenten wordt in de volgende paragraaf verder ingegaan.

Subsidie Begeleiden (ex) gedetineerden

Sinds 2014 kunnen gemeenten aanspraak maken op een speciale subsidieregeling voor de nazorg van (ex-)gedetineerden: de 'Bijdrageregeling Begeleiden (ex-)gedetineerden voor Wonen en Werken' (de zogeheten 'Van der Staaij-gelden'). Dit is een subsidieregeling van het ministerie van JenV. In 2023 heeft het kabinet deze subsidieregeling structureel verhoogd van € 2,5 miljoen naar € 4,5 miljoen per jaar. De extra middelen zijn afkomstig uit de investering van € 12 miljoen die het kabinet vanaf 2023 beschikbaar stelt voor betere re-integratie van ex-gedetineerden.¹⁰

De subsidieregeling is primair gericht op trajecten voor werk en onderdak, maar kan ook worden gebruikt voor de andere basisvoorwaarden. Gemeenten kunnen hiermee extra interventies plegen om ex-gedetineerden aan een woning en werk te helpen of ondersteuning te bieden op de andere basisvoorwaarden.¹¹ Aanvragen voor bijdragen worden aan de hand van de beoordelingscriteria in het Beleidskader bijdrageregeling begeleiden van ex-gedetineerden wonen en werken beoordeeld.¹² Per gemeente kan een maximaal bedrag worden toegekend dat is berekend volgens een vaste verdeelsleutel.¹³ Definitieve vaststelling van de bijdrage vindt plaats nadat verantwoording is afgelegd over de uitgevoerde activiteiten en het bedrag aan gerealiseerde kosten.¹⁴ Gemeentelijke beleidsautonomie is het uitgangspunt bij de besteding van deze bijdrage.¹⁵ In de praktijk blijkt dat gemeenten de bijdragen voor uiteenlopende activiteiten inzetten. Dit varieert van voorlichting aan gedetineerden in PI's tot (tijdelijke) opname in begeleide woonvormvoorzieningen. Uit gegevens van DJI blijkt dat 80 procent van de gemeenten in 2020 van deze regeling gebruik maakte.¹⁶ Het is niet bekend hoe dat percentage in 2025 is.

2. Instanties kritisch op grote verschillen tussen gemeenten

Inspecties kritisch op samenwerking PI's gemeenten en reclassering

⁹ Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG (2021). 'Kansen bieden voor Re-integratie: In de praktijk': Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden: Re-integratie van (ex)gedetineerde burgers. Den Haag: Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG, p. 7-12.

¹⁰ Kamerstuk II 2022/23, 29279, nr. 797. Vijfde Voortgangsbrief over Recht doen kansen bieden.

¹¹ Kamerstuk II 2023/24, 29279, nr. 865. Zesde Voortgangsbrief Recht doen kansen bieden.

¹² Beleidskader bijdrageregeling begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken 2025, Dienst Justitiële Inrichtingen, Stc. 33927.

¹³ Beleidskader bijdrageregeling begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken 2025, Dienst Justitiële Inrichtingen, Stc. 33927, p. 4.

¹⁴ Beleidskader bijdrageregeling begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken 2025, Dienst Justitiële Inrichtingen, Stc. 33927, p. 5.

¹⁵ Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG (2021). 'Kansen bieden voor Re-integratie: In de praktijk': Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden: Re-integratie van (ex)gedetineerde burgers. Den Haag: Ministerie van BiZa, Ministerie van JenV & VNG, p. 20.

¹⁶ Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) (2020). Infographic Re-integratie. Den Haag: DJI.

In het rapport 'Samen werken aan een nieuwe start' (juni 2023) concluderen de Inspectie JenV en Toezicht Sociaal Domein dat de samenwerking tussen de PI's, de reclassering en gemeenten sinds het Bestuurlijk Akkoord is verbeterd.¹⁷ Maar er zijn ook nog **belangrijke knelpunten**, zo blijkt uit het rapport:

- 1) Teveel taken bij ketenpartners voor het aantal beschikbare uren (door tijdgebrek en wachtlijsten kan een gedetineerde niet meteen doorstromen naar geschikte zorg of opvangplek);
- 2) Gebrekkige informatiedeling (gemeenten beschikken niet over relevante informatie, bijvoorbeeld omdat ketenorganisaties denken dat dit niet mag op grond van de AVG);
- 3) Praktische omstandigheden die belemmerend werken voor de samenwerking (vooral bij kleinere gemeenten).¹⁸

De inspecties zien wel een verschil tussen grote en kleine gemeenten. In grote gemeenten verloopt de samenwerking meestal goed en zijn de voorzieningen op orde. Zij hebben speciale teams Detentie & Re-integratie/ Nazorg die de begeleiding van (ex-) gedetineerden coördineren. Dat is ook vaak zo wanneer de nazorg van gedetineerden is geregeld bij Zorg- en Veiligheidshuizen (ZVH). Maar kleinere gemeenten zijn vaak niet ingericht op de terugkeer van een gedetineerde, waardoor re-integratievoorzieningen ontbreken. Er is sprake van gebrekkige samenwerking met de andere ketenpartners (casemanagers van DJI en reclassering) en begeleiding (tijdens en na detentie) blijft achterwege. Integratie hangt dan af van de persoonlijke inzet en de betrokkenheid van individuele medewerkers, omdat veel dingen niet structureel geregeld zijn. Ook zijn er moeilijkheden als een gedetineerde in een andere regio gedetineerd is geweest. Dan is er tijdens detentie geen contact met de gemeente geweest en moet hulpverlening nog worden opgestart na detentie. Dat gebeurt niet altijd.¹⁹

Het kabinet heeft in reactie op de het rapport van de inspecties aangegeven de knelpunten op te pakken.²⁰ € 5 miljoen van de € 12 miljoen die het kabinet vanaf 2023 beschikbaar stelt voor betere re-integratie van ex-gedetineerden wordt vrijgemaakt voor initiatieven om de ketensamenwerking te verbeteren. Deze middelen worden onder andere ingezet voor de organisatie van bijeenkomsten in PI's voor en door ketenpartners. Ook wordt het re-integratiecentrum (RIC) van iedere PI toegankelijker gemaakt voor gedetineerden en ketenpartners en het aanbod wordt verbeterd.²¹ Verder wordt een werklasmeting bij casemanagers gedaan en start vanaf januari 2025 een aangepast detentie en re-integratieproces (D&R proces) dat zal bijdragen aan minder druk voor casemanagers.²²

Landelijke Cliëntenraad: meetbare doelstellingen en budgetten oormerken

De verschillen tussen gemeenten leiden ertoe dat ex-gedetineerden, afhankelijk van de gemeente waar ze naar terugkeren, verschillend begeleid worden. De Landelijke Cliëntenraad (LCR) concludeert dat ook in haar Signaal van december 2023:²³ gemeenten hebben hun regietaak onvoldoende ingericht, met onwenselijke verschillen tussen gemeenten als gevolg. Gemeenten moeten dan ook op deze regiefunctie worden aangesproken, zo nodig met meetbare doelstellingen en door budgetten te oormerken. Verder adviseert de LCR om al in de gevangenis aan de slag te gaan om een ID, uitkering, zorgverzekering en bankrekening meteen na invrijheidsstelling

¹⁷ Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie JenV) & Toezicht Sociaal Domein (TSD) (2023) [Samenwerken aan een nieuwe start](#). Den Haag: Inspectie JenV & TSD.

¹⁸ Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie JenV) & Toezicht Sociaal Domein (TSD) (2023) [Samenwerken aan een nieuwe start](#). Den Haag: Inspectie JenV & TSD, p. 42-46.

¹⁹ Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie JenV) & Toezicht Sociaal Domein (TSD) (2023) [Samenwerken aan een nieuwe start](#). Den Haag: Inspectie JenV & TSD, p. 28-29.

²⁰ Kamerstuk II 2022/2023, 29279, nr. 797. Vijfde Voortgangsbrief Recht doen kansen bieden, p. 6-7; Kamerstuk II 2023/24, 29279, nr. 865. Zesde Voortgangsbrief Recht doen kansen bieden.

²¹ Kamerstuk II 2023/24, 29279, nr. 865. Zesde Voortgangsbrief Recht doen kansen bieden, p. 8.

²² Kamerstuk II 2023/24, 29279, nr. 865. Zesde Voortgangsbrief Recht doen kansen bieden, p. 6.

²³ [Signaal nieuwe start na detentie : Bestaanszekerheid en participatie moeten centraal staan](#), Den Haag: 2023. De Landelijke Cliëntenraad vertegenwoordigt mensen die een uitkering, pensioen of (financiële) ondersteuning krijgen van de overheid, waaronder (ex-)gedetineerden.

beschikbaar te hebben.²⁴ Daarnaast is meer maatwerk nodig in het proces om een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te krijgen, omdat veel functies voor (ex-)gedetineerden nu niet toegankelijk zijn. Schuldhelp moet niet meer vrijblijvend zijn en iedere ex-gedetineerde moet een eigen hulpverlener krijgen, zodat er een aanspreekpunt is. Dat kan bij de ZVH (zoals ook het geval is bij de Levenslooppaanpak).²⁵

Rapport RSJ: heldere doelen en wettelijk vastleggen regietaak nazorg

In het Advies 'De Buitenwereld naar binnen' uit juni 2024 gaat de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) ook in op de verschillen tussen gemeenten.²⁶ De RSJ zegt dat sommige gemeenten zich beperken tot de wettelijke verantwoordelijkheid om voor gedetineerden zaken te regelen op gebied van de basisvoorwaarden, omdat dat geldt voor alle burgers binnen de gemeente. Andere gemeenten gaan verder door bijvoorbeeld de huur van de gedetineerde door te betalen, de uitkering tijdens detentie te laten doorlopen of te zorgen voor begeleiding tijdens detentie. Als voorbeeld wordt de gemeente Den Bosch genoemd, waarbij medewerkers van de gemeente bij de gedetineerde op bezoek gaan om al voor het verlaten van de PI praktische zaken te regelen, zoals het bevroren van een uitkering en het doorbetalen van de huur.²⁷ De RSJ vindt net als de LCR dat het huidige Bestuurlijk Akkoord leidt tot onrechtvaardige ongelijkheid. Gemeenten moeten de afspraken in akkoord beter nakomen. Lukt dat niet, dan moet de regietaak tot nazorg wettelijk worden vastgelegd met heldere doelen. Dat zal ertoe leiden dat budget en personeel beschikbaar moeten worden gesteld, waardoor al tijdens detentie dienstverlening kan plaatsvinden die verdergaat dan het regelen van de basisvoorwaarden. Ook een vast aanspreekpunt als verbindende schakel tussen het justitiële systeem en het systeem van de gemeente is van belang.

3. Re-integratieproces vanuit oogpunt (ex-)gedetineerden

Van Bajes naar Buiten: basisvoorwaarden vaak niet op orde

In het rapport Van Bajes naar Buiten, dat de Universiteit Leiden in opdracht van het WODC uitvoerde, bekeken onderzoekers het re-integratieproces vanuit het oogpunt van (ex-)gedetineerden en zagen dat bij een groot deel de basisvoorwaarden niet op orde zijn. De meeste problemen zijn er op gebied van inkomen en huisvesting. Bijna de helft van de gedetineerden verlaat de gevangenis zonder inkomen uit werk of een uitkering. Een kwart heeft geen onderdak. Ook zijn er nog veel problemen met het verkrijgen van een VOG, waardoor er na detentie langere tijd geen werk of dagbesteding mogelijk is.²⁸

Paradox bij re-integratieproces

Een opvallende bevinding uit het rapport is dat er een zogenoemde re-integratie paradox is: van gedetineerden wordt verwacht dat ze verantwoordelijk zijn voor hun eigen re-integratie en al tijdens detentie bezig zijn met het leven daarna. Maar in detentie zijn er weinig mogelijkheden om te werken aan die toekomst en is er weinig autonomie. Het is daarom moeilijk voor gedetineerden om aan die verwachting te voldoen. Daarbij is het systeem nu zo ingericht dat degenen die re-integratieactiviteiten het meest nodig hebben nauwelijks toegang hebben tot deze begeleiding. Het blijkt namelijk dat er weinig aanbod van re-integratieactiviteiten (in de PI) is als gedetineerden minder dan drie maanden gevangenisstraf hebben, terwijl juist deze groep problemen heeft op gebied van onderdak, financiën en zorg. Voor personen die langer dan drie maanden in de

²⁴ Een ID -kaart kan bij sommige gemeenten alleen persoonlijk aan de balie geregeld worden. Dat kan niet als iemand nog in de gevangenis zit. Maar zonder ID-bewijs zijn veel voorzieningen of inschrijvingen voor het leven buiten de gevangenis niet mogelijk. Denk aan het aanvragen van een uitkering, het openen van een bankrekening of het vinden van woonruimte. Het is overigens ook niet mogelijk voor een gedetineerde om tijdens detentie op verlof te gaan zonder geldig ID-bewijs. Zie ook [Per 1 september 2023 wijzigt de Paspoortwet: ID-kaart gedetineerde makkelijker aan te vragen | Nieuwsbericht | dji.nl](#).

²⁵ [Signaal nieuwe start na detentie : Bestaanszekerheid en participatie moeten centraal staan](#), Den Haag: 2023.

²⁶ Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) (2024). [Advies De buitenwereld naar binnen](#). Den Haag: RSJ.

²⁷ Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) (2024). [Advies De buitenwereld naar binnen](#). Den Haag: RSJ, paragraaf 2.2.

²⁸ Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC) (2024). [Van Bajes naar Buiten](#). Den Haag: WODC, p. 17 en 142.

gevangenis verblijven (slechts een kwart van het aantal gedetineerden) is er een uitgebreider aanbod van ondersteuning aanwezig, maar deelname hangt wel af van goed gedrag. Vaak vertonen juist de langzittende gedetineerden die problemen hebben bij de basisvoorwaarden onwenselijk gedrag, waardoor er ook voor hen geen toegang is tot ondersteuning om die basisvoorwaarden op orde te krijgen. Het lijkt er dus ook op dat juist degenen die ondersteuning het hardst nodig hebben die maar moeilijk kunnen krijgen.²⁹

Aangepast Detentie & Re-integratie (D&R) proces

Deze bevindingen hebben ertoe geleid dat er een aangepast en effectiever D&R proces is ontworpen door DJI (D&R 2.0).³⁰ Hierbij is er meer maatwerk waarbij wordt aangesloten bij de persoonlijke omstandigheden van gedetineerden (zoals behoeften voor re-integratie en doenvermogen). Deze aangepaste werkwijze wordt afgestemd met reclassering en de gemeenten. Het kabinet geeft aan dat het streven is dit aangepaste proces te implementeren vanaf 2025.

Aanvullend onderzoek nodig

Sinds 2010 voert het WODC eens in de twee jaar de Monitor Nazorg ex-gedetineerde personen uit waarin de problematiek van ex-gedetineerde personen op de basisvoorwaarden in kaart wordt gebracht. In de meest recente (zevende) meting van deze monitor concludeert het WODC dat voor het op orde brengen van de basisvoorwaarden aanvullend onderzoek nodig is vanuit het perspectief van betrokken organisaties.³¹ Zodat bepaald kan worden welke hindernissen zij ervaren in het re-integratieproces.

4. Gegevensuitwisseling

Hiervoor werd aangestipt dat gegevensuitwisseling tussen de betrokken instanties bij de begeleiding van (ex-) gedetineerden belangrijk is, maar dat hier ook knelpunten voorkomen. Hieronder wordt ingegaan op enkele regelingen over gegevensdeling die voor gemeenten relevant zijn in het kader van nazorg aan ex-gedetineerden.

Grondslagen gegevensuitwisseling

Inmiddels zijn er meerdere grondslagen die bepalen welke instantie (DJI, reclassering, gemeente) welke gegevens mag uitwisselen en met welke partijen. Zo bevat artikel 18a Penitentiaire beginselenwet (Pbw) de grondslag voor de uitwisseling van gegevens tussen DJI, de reclassering en gemeente ten behoeve van het D&R-plan van een gedetineerde. Deze grondslag is nader uitgewerkt in de Penitentiaire maatregel (Pm).³² Hierin staat welke gegevens over de basisvoorwaarden van gedetineerden kunnen worden verwerkt en (onderling) uitgewisseld. Uitgangspunt is dat dit beperkt blijft tot die informatie die noodzakelijk is om de taken op het gebied van re-integratie uit te voeren. In artikel 18b Pbw staat een grondslag voor gegevensuitwisseling tussen de burgemeester, DJI, de politie, het OM, de minister van JenV en reclassering als er een risico is dat een gedetineerde een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf zal begaan. De gegevens worden verstrekt indien dit ter bescherming van de veiligheid van anderen noodzakelijk is en dit hoort bij de uitoefening van ieders taak.

De VNG heeft een en ander praktisch uitgewerkt in handreikingen. Zo is er de Handreiking gegevensuitwisseling Detentie en Re-integratie³³ en de Handreiking gegevensuitwisseling reëel risico op zeden- en/of geweldsmisdrijven gedetineerde, voor gegevensuitwisseling tussen DJI en gemeenten (burgemeesters) als er een reëel risico is op ernstige zeden- en geweldsmisdrijven van

²⁹ Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC) (2024). [Van Bajes naar Buiten](#). Den Haag: WODC, p. 57

³⁰ Kamerstuk II 2023/24, 29279, nr. 865. Zesde Voortgangsbrief Recht doen kansen bieden.

³¹ Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC) (2024). [Monitor nazorg ex-gedetineerde personen : 7^e meting : Problemen op de basisvoorwaarden en de relatie met detentieduur en recidive : Cahier 2024-13](#). Den Haag: WODC.

³² Artikel 20d van de Penitentiaire Maatregel.

³³ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) (2021). [Handreiking Gegevensuitwisseling Detentie en Re-integratie : Voor DJI, gemeenten en reclassering](#). Den Haag: VNG.

een (ex-)gedetineerde.³⁴ Als gemeenten de ondersteuning bij re-integratie hebben belegd bij een ZVH dan kunnen gegevens over detentie en re-integratie van de (ex-)gedetineerde worden gedeeld met de deelnemers aan het betreffende ZVH. Sinds 1 maart 2025 wordt de uitwisseling van gegevens in het ZVH geregeld door de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wgs).

BIJ-regeling bij ernstige gewelds- of zedenmisdrijven

Voor gemeenten is verder de BIJ-regeling (Bestuurlijke Informatie Justitiabelen) van belang. De BIJ-regeling is beschreven in artikel 11a van het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg). Op basis van deze regeling informeert de Justitiële Informatiedienst (Justid) de burgemeester waar de (ex-) gedetineerde naar terugkeert over de vrijlating van de gedetineerde die veroordeeld is voor ernstige gewelds- en zedendelicten, als dit nodig is voor de handhaving van de openbare orde. Dit stelt de burgemeester in staat het risico op verstoring van de openbare orde in te schatten en passende maatregelen te nemen.

De BIJ-regeling verschilt van de grondslag voor gegevensuitwisseling bij risico op zeden – of geweldsmisdrijven (artikel 18b Pbw). Gegevensuitwisseling op basis van artikel 18b Pbw is namelijk alleen van toepassing als er gevaar van de gedetineerde uitgaat. De BIJ-regeling voorziet ook in gegevensdeling als er geen gevaar vanuit de gedetineerde is, maar de openbare orde wel (om andere redenen) in het geding kan komen. Bijvoorbeeld doordat onrust ontstaat in de buurt als de gedetineerde terugkeert. Gegevensuitwisseling op basis van de BIJ-regeling voorziet bovendien alleen in het eenzijdig informeren door Justis van gemeenten over de terugkeer van delinquenten, waarbij het gaat om standaard gegevens die gedeeld worden. Bij gegevensdeling op basis van artikel 18b Pbw zijn meerdere partijen betrokken en kan het om verschillende gegevens gaan, afhankelijk van het geval.

De BIJ-regeling is in 2022 in opdracht van het WODC geëvalueerd. In het evaluatierapport Verbetering BIJ-regeling staat over de regeling: 'De BIJ-regeling voorziet sinds 2009 in het informeren van het bestuursorgaan burgemeester over de terugkeer van een justitiabele die onherroepelijk is veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel voor een zeden- of ernstig geweldsmisdrijf, of tot een tbs-maatregel met dwangverpleging of een verlengbare PIJ-maatregel. De BIJ-regeling is bedoeld om burgemeesters in staat te stellen om zich voor te bereiden op verstoringen van de openbare orde, die bij de terugkeer van sommige ex-gedetineerden zouden kunnen optreden – en daartegen zo nodig en mogelijk maatregelen te kunnen nemen. Deze informatiestroom is gescheiden van (bijvoorbeeld) de informatievoorziening in het kader van de nazorg, vanwege de privacygevoeligheid van de delict informatie'.³⁵

Evaluatie BIJ-regeling: uitbreiding delicten en uitbreiding naar buitenlandse gemeenten

In de evaluatie van het WODC worden zeven mogelijke aanpassingen aan de BIJ-regeling beoordeeld, waaronder het uitbreiden van de regeling met de delicten terrorisme, stalking en brandstichting en het uitbreiden van de regeling naar buitenlandse gemeenten. In 2024 liet de minister voor Rechtsbescherming weten brandstichting aan de regeling toe te voegen. Dat geldt niet voor terrorisme en stalking, want het delen van gegevens met de gemeente rondom deze delicten is al goed geregeld. De uitvoering zou dan onnodig ingewikkelder worden, wat het risico op fouten vergroot.³⁶

Wat betreft het uitbreiden van de regeling naar buitenlandse gemeenten is door het WODC een onderzoek aangekondigd. In het Onderzoeksprogramma WODC 2025 – 1^e tranche staat hierover: 'Soms keren justitiabelen (...) niet terug naar een Nederlandse gemeente (het Europese deel van Nederland), maar gaan naar het buitenland. Voor het buitenland en het niet-Europese deel van

³⁴ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) (2021). [Handreiking gegevensuitwisseling reëel risico op zeden- en/of geweldsmisdrijven gedetineerde : Voor DJI en burgemeester \(gemeenten\)](#). Den Haag: VNG. Grondslag voor deze handreiking is artikel 18b Pbw.

³⁵ Homburg, G. et al. (2022). [Verbetering BIJ-regeling](#). Amsterdam: Regioplan in opdracht van het WODC, p. 3

³⁶ Kamerstuk II 2023/24, 29279, nr. 865. [Zesde Voortgangsbrieven Recht doen kansen bieden](#), p. 14.

Nederland bestaat zo'n regeling echter niet. Het onderzoek is erop gericht de mogelijkheden voor een grondslag én een voorziening voor het delen van gegevens met buitenlandse gemeenten en/of autoriteiten te verkennen. Bij voorkeur wordt het onderzoek gestart met de EU-landen en met de overige delen van het Koninkrijk der Nederlanden: Aruba, Curaçao, Sint Maarten.³⁷

³⁷ Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) (2025). [Onderzoeksprogramma 2025 - 1^e tranche](#). Den Haag: WODC.

Bijlage 1 Handreiking Bestuurlijk Akkoord Nazorg Ex-gedetineerden (verplichtingen gemeenten geel gemarkeerd)

3. Basisvoorwaarden, sociaal netwerk en slachtofferbewust en herstelgericht werken

De PI, reclassering en de gemeenten werken samen bij het ondersteunen van de gedetineerde bij het op orde krijgen van de basisvoorwaarden, het sociaal netwerk en eventueel herstelgericht werken. Zij houden daarbij rekening met het eigen vermogen van de gedetineerde (bijvoorbeeld een licht verstandelijke beperking of psychische problematiek).

De gedetineerde zelf is primair verantwoordelijk voor de eigen re-integratie. Gedetineerden kunnen werken aan hun re-integratie door gebruik te maken van het Re-integratiecentrum (RIC) in elke PI. (...)

3.1 Identiteitsbewijs

1) Alle (gedetineerde) burgers dienen een geldig identiteitsbewijs (ID-bewijs) te hebben. Dit betreft een (Nederlandse) identiteitskaart, een paspoort of een Nederlands vreemdelingendocument. Als zij daar niet over beschikken moeten zij dit (al dan niet met hulp) aanvragen bij de gemeente van inschrijving in de Basis Registratie Personen (BRP). Uitgangspunt is dat de gedetineerde zelf de kosten draagt van een nieuw ID-bewijs.

2) De PI stelt bij aanvang van detentie vast of de gedetineerde een geldig ID-bewijs heeft. Als dat ontbreekt informeert de casemanager van de PI de gemeente van herkomst over een eventuele hulpvraag m.b.t. de aanvraag van een ID-bewijs³ en ondersteunt hij de gedetineerde bij de aanvraag van een ID-bewijs. Het is belangrijk de aanvraag zo vroeg mogelijk tijdens detentie te doen.

3) Gemeenten spannen zich in om de gedetineerde vóór het verlaten van de PI een geldig ID-bewijs te verstrekken. Indien nodig geeft de PI toegang aan de gemeenteambtenaar die het ID-bewijs moet verstrekken.

Belangrijke mijlpaal: in 2023 nieuwe procedure ID bewijzen (tot die tijd wordt gezocht naar een tussenoplossing).

Te veel gedetineerden verlaten de PI zonder geldig ID-bewijs. Het hebben van een id-bewijs is vereist bij de aanvraag van een uitkering, bij de ondertekening van een huurcontract en bij indiensttreding bij een werkgever en dus voorwaarde voor een succesvolle re-integratie. Eind 2020 hebben het ministerie van Justitie en Veiligheid en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (BZK) besloten dit probleem samen aan te pakken en een nieuwe werkprocedure voor de afgifte van identiteitsbewijzen te introduceren. Deze houdt in dat de (burgemeester van de) gemeente waarin de PI staat, bevoegd wordt identiteitskaarten te verstrekken aan alle gedetineerden in een in die gemeente gevestigde PI, dus ongeacht de gemeente waar de gedetineerde is ingeschreven. Naar verwachting kan de nieuwe werkprocedure vanwege het benodigde wetgevingstraject niet eerder dan begin 2023 worden ingevoerd. Tot dan wordt in een gezamenlijk project van JenV en BZK een tussenoplossing verkend waarbij een of meerdere gemeenteambtenaren worden gemachtigd om namens een aantal deelnemende gemeenten aanvragen voor identiteitskaarten in de PI in behandeling te nemen. Het is een instapmodel: bij positieve ervaringen kunnen er meer gemeenten en PI's meedoen. In dit gezamenlijke project zal ook worden gekeken naar aanvullende maatregelen om re-integratie te bevorderen, zoals het stimuleren van een (correcte) inschrijving in de Basisregistratie Personen na detentie.

³ Dit geldt ook in gevallen van plaatsing in forensische zorg in een andere gemeente.

3.2 Onderdak

- 1) In principe keert de gedetineerde terug naar de gemeente van herkomst. Indien de gedetineerde zich in een andere gemeente wil vestigen, neemt de gemeente van herkomst contact op met de gemeente van hervestiging.
- 2) De PI gaat bij aanvang detentie met de gedetineerde na of er onderdak is, of het onderdak tijdens de detentieperiode behouden kan blijven en of er een hulpvraag is. De PI informeert de verantwoordelijke gemeente over een eventuele hulpvraag m.b.t. onderdak en/of huisvesting. Bij beschermd wonen zet de gemeente de gedetineerde zo snel mogelijk op de wachtlijst.
- 3) Indien de gedetineerde beschikt over huisvesting, wordt met de gedetineerde besproken wat de (financiële) mogelijkheden én consequenties zijn van het behouden van deze huisvesting.
- 4) Gemeenten zorgen zo veel mogelijk voor continuïteit van bestaande huisvesting / onderdak bij kortdurende detentie. Zo kan een onnodig dure uitzettingsprocedure, verlies van huisraad (inboedel) en dakloosheid worden voorkomen. De gemeente stimuleert dat eventuele huidige woonruimte na detentie voor de gedetineerde beschikbaar kan blijven. Bijvoorbeeld door afspraken over doorbetaling van de huur te maken, of samen met de verhuurder (zoals de woningcorporatie) tijdelijke onderhuur van de woonruimte aan een andere spoedzoeker op de woningmarkt toe te staan. Waar afspraken worden gemaakt tussen meerdere partijen voor het regelen van woonruimte, worden deze afspraken schriftelijk vastgelegd en gecommuniceerd.
- 5) Als er geen sprake is van huisvesting schrijft de gedetineerde zich zo snel mogelijk in als woningzoekende. Het inschrijven gaat o.a. via de woonruimteverdeelsystemen van woningcorporaties.
- 6) Gemeenten ondersteunen de gedetineerde bij het vinden van passend onderdak en spannen zich in (in samenwerking met zorgaanbieders en woningbouwcorporaties) om tijdig passende huisvesting te vinden.
- 7) Gemeenten nemen de huisvestingsbehoefte van ex-gedetineerden mee in hun woon(zorg)visie en vertalen deze naar passende prestatieafspraken met woningcorporaties en verhuurdersorganisaties.
- 8) Wanneer gedetineerden onderdak kunnen vinden in hun eigen netwerk, passen gemeenten waar mogelijk maatwerk toe bij de kostendelersnorm.
- 9) Gemeenten zijn verantwoordelijk voor inschrijving in de BRP (zo nodig middels een briefadres).
- 10) Als een gedetineerde tijdens detentie wordt ingeschreven in de gemeente waar de PI gevestigd is, zorgt de gemeente waar de betrokkene stond ingeschreven c.q. ingeschreven moet worden, ervoor dat deze zich na einde detentie kan inschrijven in de BRP en indien nodig een aanvraag om bijstand kan indienen. Dat kan de gemeente van herkomst zijn of een andere gemeente.

3.3 Werk en inkomen

3.3.1 Werk

- 1) Tijdens de integrale intake brengt de PI – met input van de gemeente en de reclassering – de arbeidssituatie van de gedetineerde vóór detentie in kaart (inclusief lopende activerings- of re-integratietrajecten). De PI informeert de gemeente van herkomst over een eventuele hulpvraag m.b.t. werk

en inkomen. De gedetineerde gaat zo nodig (eventueel met hulp van de casemanager) tijdens en na detentie actief op zoek naar (betaalde) arbeid of dagbesteding.

In het Re-integratiecentrum van de PI (RIC) kan iedere gedetineerde gebruik maken van de faciliteiten om zich in te schrijven als werkzoekende en op vacatures reageren waarbij zo nodig ondersteuning wordt geboden. Dit geldt ook voor scholings- en onderwijsmogelijkheden of vormen van dagbesteding.

De PI zorgt, in overleg met de gemeente en de reclassering, voor maximale faciliteiten en stimulans om o.a. via het eigen productiebedrijf In-Made toeleiding te vinden naar passende arbeid in zowel de extramurale fase (Ex-Made) als bij het einde van de detentie, indien nodig met behulp van cursussen, opleidingen en trainingen.

Iedere gedetineerde zonder startkwalificatie kan zich opgeven voor deelname aan de In-Made Praktijkschool, waar hij in de erkende leerbedrijven van In-Made een S-BB erkende praktijkverklaring (of onderdelen daarvan) kan behalen.

De gemeente en het UWV kunnen bijdragen aan het succes door de afronding van het leertraject na detentie te faciliteren (indien het niet tijdens detentie kon worden voltooid).

2) Bij kortverblijvende gedetineerden worden waar mogelijk beroepsgerichte trajecten gestart die door de gedetineerden buiten de inrichting kunnen worden voortgezet. Het is ook mogelijk om lopende (onderwijs)trajecten die voor de detentieperiode zijn gestart voor te zetten. Daarnaast wordt kortgedetineerden de mogelijkheid geboden zich in te schrijven als werkzoekende, sollicitatietraining te volgen en naar vacatures te zoeken.

3) De drie partijen zoeken samenwerking met het bedrijfsleven en non-profit instellingen om de kans op aansluiting op de arbeidsmarkt tijdens en na detentie te vergroten. Onder het bedrijfsleven vallen onder andere opdrachtgevers van penitentiaire productiebedrijven (In-Made), bedrijven waarmee gemeenten en DJI mantelcontracten hebben afgesloten, bedrijven in de directe omgeving van de PI en branches met een grote vraag naar praktisch geschoold werk, waar doorgaans geen VOG (Verklaring Omtrent Gedrag) voor is vereist (voeding, schoonmaak, bouw, horeca, metaal, productie, warehousing, recycling, etc.). Opgemerkt dient hierbij te worden dat het in sommige gevallen wel mogelijk is een VOG te krijgen, daar waar geen relatie bestaat tussen delict en werksoort. Ook werkt DJI samen met sportverenigingen die via hun businessclubs gedetineerden bemiddelen naar werk (Werk via Sport).

4) Gemeenten beschikken over middelen die ingezet kunnen worden voor de arbeidstoeleiding in het kader van de Participatiewet. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten voor re-integratietrajecten van gedetineerden. Daarmee kan een beroep op de bijstand worden vermeden, waarmee gemeenten besparen op hun uitkeringslasten.

□

3.3.2 Inkomen

1) De PI, de reclassering en de gemeente verzamelen informatie over de wijze van inkomstenvergarig vóór detentie. Wanneer de gedetineerde voor detentie inkomen had uit arbeid, kan de gedetineerde onderzoeken of terugkeer bij deze werkgever mogelijk is.

2) De gedetineerde met een uitkering moet deze tijdig stop (laten) zetten en tijdig een aanvraag voor een nieuwe uitkering na detentie indienen.

3) Indien de gedetineerde na detentie werkloos blijft of dreigt te raken en een (hernieuwd) beroep op een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet moet doen, moet de gedetineerde een aanvraag tot een uitkering indienen. De gemeente spant zich ervoor in om bij ontslag uit de PI – zo nodig – een uitkering te verlenen.

Zolang het recht op uitkering niet is vastgesteld, wordt bepaald of een voorschot bij vrijlating verstrekt kan worden.

TIP: Wil je dat een jongere tot 27 jaar direct na detentie in aanmerking komt voor uitkering? Laat de jongere zich 4 weken voor einde detentie melden bij het UWV en biedt gelegenheid/steun tot solliciteren.

De Participatiewet (artikel 41, vierde lid) kent een 'vier weken zoektermijntijd' voor jongeren tot 27 jaar oud. Zij moeten eerst vier weken zelf zoeken naar werk of scholing voordat zij in aanmerking kunnen komen voor een bijstandsuitkering of re-integratie ondersteuning. Het is aan te raden om de laatste vier weken van verblijf in een inrichting of in detentie samen te laten vallen met de zoektermijn van vier weken zoals bedoeld in de Participatiewet. Als de jongere aan de zoekverplichtingen heeft voldaan, maar geen werk of scholing heeft gevonden, kan per datum einde detentie een aanvraag om bijstand worden ingediend. De bijstand kan in deze gevallen ook per die datum worden toegekend indien aan de overige voorwaarden van de bijstand wordt voldaan. Deze jongere moet dan wel de gelegenheid hebben gekregen om zich vier weken voor het verlaten van de gevangenis detentie bij het UWV (of in sommige gevallen in nauw overleg tussen de penitentiaire inrichting en de desbetreffende gemeente) te melden en invulling hebben gegeven -aan de zoekverplichtingen tijdens deze vier weken. Partijen faciliteren deze mogelijkheid.

Gemeenten hebben verder de maatwerkmogelijkheid van arbeidsondersteuning voor met name kwetsbare jongeren die moeite hebben om zelf naar werk of scholing te zoeken. Ook geldt dat op het moment dat een jongere tot 27 jaar zich meldt bij een gemeente voor inkomensondersteuning en ook kampt met schulden, de gemeente gelijk kan starten met schuldhulpverlening. Op die manier kan snel voorkomen worden dat schulden verder oplopen. De zoektermijn is daar geen obstakel voor. De gedetineerde kan zich tijdens detentie digitaal inschrijven op www.werk.nl of in nauw overleg tussen de penitentiaire inrichting en de desbetreffende gemeente (woonplaats van de gedetineerde).

3.4 Schulden

1) Direct bij aanvang van de detentie maakt de PI samen met de gedetineerde een inventarisatie van (het ontstaan van) eventuele schuldenproblematiek en vorderingen van het CJIB. De PI informeert de gemeente van herkomst over een eventuele hulpvraag m.b.t. schulden.

2) De gedetineerde wordt tijdens detentie al ondersteund bij het werken aan de eigen schuldenproblematiek. Bepaald wordt of de gedetineerde financieel zelfredzaam is en welke hulp nodig is om zelfstandig procedurele en administratieve handelingen te verrichten. Dit is voor de schuldhulpverleners van belang voor de bepaling van het in te zetten traject. Eventuele lopende schuldsaneringstrajecten worden zo veel mogelijk voortgezet.

3) De gemeente ondersteunt de gedetineerde zo nodig bij het vinden van een oplossing voor diens schuldenproblematiek en adviseert de PI hierover. De gemeente heeft hierbij de regie.

3.5 Zorg

3.5.1 Zorgverzekering

1) Een zorgverzekering is wettelijk verplicht en nodig voor het leveren of continueren van zorg na detentie.

2) De gedetineerde valt tijdens detentie onder de zorgverzekeringsafspraken van DJI. De gedetineerde kan daarom (indien nodig met hulp van de casemanager van de PI) bij aanvang van detentie de zorgverzekering opschorten en deze weer activeren bij het einde van de detentie.

3.5.2 Zorg

1) Direct bij aanvang van de detentie brengen op initiatief van DJI de drie partijen met de gedetineerde de zorgvragen en al lopende zorgtrajecten in kaart. De reclassering en gemeente leveren ten behoeve van deze screening informatie aan over of er al sprake was van lopende zorgtrajecten die gecontinueerd moeten worden. Indien relevant wordt ook informatie uit het verleden gedeeld.

Als er een zorgvraag is, wordt de gedetineerde in de PI besproken in het Multi Disciplinair Overleg (MDO) en onder de aandacht gebracht van het Psycho Medisch Overleg (PMO).

2) Uitgangspunt van zorg tijdens detentie is continuïteit van zorg: het continueren tijdens en na detentie van al lopende zorgtrajecten, zowel somatische als psychische zorg (levensloop). De PI informeert zorgpartners van de gedetineerde over diens detentie en treedt met hen in overleg over de mogelijkheid benodigde zorg te continueren. Indien dit niet mogelijk of wenselijk is, wordt met de zorgaanbieder nagegaan of de zorg tijdelijk kan worden opgeschort.

3) Indien er voor detentie al sprake was van ambulante forensische zorg als bijzondere voorwaarde, wordt deze zorg op grond van de bestaande indicatiestelling tijdens detentie gecontinueerd.

4) De PI is verantwoordelijk voor het aanbieden of faciliteren van de noodzakelijke zorg tijdens detentie. De casemanager richt zich niet op de inhoud van de zorg, maar op de continuïteit van de zorg en de informatieoverdracht die daarvoor strikt noodzakelijk is. De casemanager kan de (ex-)gedetineerde aanmelden bij cliëntondersteuning van de gemeente die de gedetineerde verder in het proces kan helpen. De gemeente is verantwoordelijk voor de zorg na detentie. De gedetineerde kan een beroep doen op gemeentelijke zorgvoorzieningen (bijv. Wmo).

3.6 Sociaal netwerk en slachtofferbewust en herstelgericht werken

3.6.1 Sociaal netwerk

1) Met de gedetineerde wordt bepaald of er een hulpvraag is m.b.t. een ondersteunend, positief sociaal netwerk. De gedetineerde krijgt tijdens detentie binnen de kaders van het detentieregime de gelegenheid het sociale netwerk te onderhouden en op te bouwen. Dat gebeurt via bezoek, post en telefonisch of digitaal contact.

De PI informeert de gemeente van herkomst of de gemeente van hervestiging over een eventuele hulpvraag m.b.t. het opbouwen of versterken van het sociaal netwerk.

2) Ook wordt tijdens de screening door de casemanager van de PI gevraagd of de gedetineerde verantwoordelijk is en/of zorg voor minderjarige kinderen heeft (kind-check), rekening houdend met eventueel aanwezige zorgsignalen, dan wel mantelzorger is. Indien dit het geval is zoekt de casemanager van de PI onmiddellijk contact met de gemeente van herkomst, zodat die de benodigde hulpverlening in werking kan zetten.

3) De PI biedt verschillende mogelijkheden om gedetineerde ouders en hun minderjarige kind(eren) al tijdens detentie te ondersteunen bij het onderhouden en verstevigen van de (opvoedkundige) relatie of hen daarop voor te bereiden.

4) Gemeenten ondersteunen zo nodig en waar mogelijk, o.a. vanuit de Wmo, de gedetineerde bij het onderhouden, verstevigen, herstellen of opbouwen van het sociaal netwerk. Het betrekken van steun uit de eigen sociale omgeving van de gedetineerde bij de re-integratie is essentieel (systeemgericht werken).

3.6.2 Slachtofferbewust en herstelgericht werken

- 1) Herstelgericht werken is een belangrijke opgave in de samenwerking. Vanaf de aanvang van detentie stimuleren reclassering en de PI de gedetineerde tot een bewustwordingsproces en het nemen van verantwoordelijkheid voor daden. De gedetineerde krijgt de gelegenheid meer inzicht te verwerven in de impact van het gepleegde delict en te werken aan een toekomstperspectief zonder nieuwe delicten en slachtoffers.
- 2) Tijdens de detentie gaan de PI en/of de reclassering na of er sprake is van slachtoffers en nabestaanden en of de gedetineerde bereid is om in het kader van de re-integratie aan herstel te werken, herstel met slachtoffers en nabestaanden, de samenleving, het eigen sociaal netwerk en/of zichzelf.
- 3) De PI stimuleert en faciliteert activiteiten gericht op herstel en betreft daarbij lokale, regionale en landelijke netwerkpartners.
- 4) Bij het toekennen van externe vrijheden en detentiefasering kijken zowel de reclassering als de PI hoe met slachtofferbelangen rekening gehouden kan en moet worden. Dit vertaalt zich in afspraken zoals locatieverboden, - geboden, contactverboden en/of (elektronisch) toezicht. Bij zware gewelds- en/of zedenmisdriven wordt via de BIJ-regeling de burgemeester geïnformeerd.

Perspectief herstelbemiddeling

In samenwerking met partners zoals de reclassering, Perspectief herstelbemiddeling en ervaringsdeskundigen kunnen gedetineerden praten over schuld en schaamte en werken gedetineerden aan delictsbesef en slachtofferbewustzijn. Dergelijke trajecten worden aangeboden in onder andere de PI's Arnhem, Nieuwegein, Nieuwersluis, Leeuwarden, Heerhugowaard, Dordrecht, Alphen en Krimpen. Deze mogelijkheden zullen in de komende jaren verruimd worden.

De gedetineerde of een cliënt van de reclassering kan in contact willen komen met zijn slachtoffer(s). Perspectief herstelbemiddeling bereidt dat gesprek voor en begeleidt het gesprek. De PI dan wel de reclassering zijn faciliterend en ondersteunend.

